

13. Рябцева Н.К. Научная речь на английском языке. Руководство по научному изложению. Словарь оборотов и сочетаемости общенаучной лексики: Новый словарь-справочник активного типа / РАН. Ин-т языкознания. / Н.К.Рябцева. – М.: Флинта: Наука, 1999. – 598с.
14. Социологическая энциклопедия. Под общей редакцией члена-корреспондента Нац. академии наук Беларуси А.Н.Данилова. – Минск: «Беларуская энцыклапедыя», 2003. – 389с.
15. Benedict R. Patterns of culture / R. Benedict. – Boston: Houghton Mifflin, 2005. – 290p.
16. Levinson D. A. Guide to Social Theory: Worldwide Cross-Cultural Tests volume I – Introduction / D. A. Levinson – New Haven, Connecticut: Human Relations Area Files, 1977. – 432p.
17. The Pocket Oxford Russian Dictionary. – М.: Изд-во «Весь Мир», 2001. – 623с.

Аннотация

А.К. Солодка Генезис семантической обоснованности термина «Кросс-культурный»

В статье прослеживается эволюция развития понятия «кросс-культурный», рассматривается методологическая ценность его аксиоматизации, анализируются теоретико-методологические основания кросс-культурного подхода и эффективность его применения в современных педагогических исследованиях.

Ключевые слова: кросс-культурный, межкультурный, кросс-культурность, кросс-культурный подход

Summary

A.Solodka SEMANTIC STIPULATED GENESIS OF THE TERM “CROSS-CULTURAL”

The article deals with the evolution of the term “cross-cultural” development, it's considered methodological value of its axiomatization, analyzed theoretical-methodological backgrounds of cross-cultural approach and effectiveness for its usage in pedagogical researches

Key words: cross-cultural, intercultural, cross-cultural approach

УДК 371.1

ЇВЖЕНКО Юрій Васильович

начальник відділу Інституту інноваційних технологій і змісту освіти

**ГРОМАДСЬКІ МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ
У СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОСТОРИ**

У статті аналізуються деякі питання діяльності такого соціального інституту як громадські молодіжні організації. Визначається роль громадських організацій щодо розвитку соціальної активності студентів. Розглядаються питання соціалізації молоді. Автор вважає, що громадські організації соціального спрямування є повноцінними суб'єктами соціально-педагогічної роботи у навчальному закладі.

Ключові слова: неформальні об'єднання, громадські молодіжні організації, соціалізація, розвиток соціальної активності

Аналіз розвитку соціально-педагогічної теорії і практики, особливо проблем соціалізації особистості у сучасних умовах, вимагає дослідження ролі громадських молодіжних організацій в даному процесі. Важливим напрямом в науці є дослідження процесу засвоєння індивідом соціального досвіду через участь у діяльності громадських молодіжних організацій.

На сьогодні створено умови для співпраці органів освіти і молодіжних громадських організацій, які впливають на формування і здійснення державної молодіжної політики, оскільки саме участь студентів в діяльності організацій сприяє підвищенню їх суспільної активності, соціальному становленню і

розвитку. Це спосіб залучення молоді до розбудови держави, використання потенціалу молоді в інтересах суспільства для активної участі в економічному і культурному розвитку України.

Діяльність громадських дитячих та молодіжних організацій на сучасному етапі регулюється і визначається низкою міжнародних та українських нормативно-правових актів. До міжнародних слід віднести наступні: Загальну Декларацію прав людини (прийнята в 1948 році Генеральною Асамблеєю ООН), у статті 20 якої зафіксовано, що кожна людина має право на свободу мирних зібрань і асоціацій, ніхто не може бути примушений вступати до будь-якої асоціації та інше, Також були прийняті міжнародний пакт про громадянські і політичні права (1966 р.) та Конвенція про права дитини.

У Декларації про загальні засади державної молодіжної політики в Україні (15.12.1992 р.) під державною молодіжною політикою розуміється "системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України".

Крім того, зазначається, що державна молодіжна політика поширюється на громадян України віком від 14 до 28 років та здійснюється через органи державної виконавчої влади, установи, соціальні інститути та об'єднання молодих громадян. У Декларації визначені головні завдання, принципи, напрями державної молодіжної політики серед яких, зокрема: створення необхідних умов для діяльності молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді.

Конституція України визначає права щодо об'єднання в громадські організації. У статті 36. зазначається, що громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей.

У цій статті також зазначається, що громадяни мають право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадянськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу на основі вільного вибору їх членів. Усі професійні спілки мають рівні права. Обмеження щодо членства у професійних спілках встановлюються виключно цією Конституцією і законами України.

Закон України "Про об'єднання громадян" закріпив юридичні засади громадянського суспільства в Україні.

Закон України "Про молодіжні та дитячі громадські організації" визначає особливості організаційних та правових засад утворення та діяльності дитячих та молодіжних організацій та державні гарантії забезпечення їх діяльності.

Згідно з чинним законодавством України неурядові організації за різними цілями та функціями можна розподілити на громадські організації, благодійні фонди, спілки. Неурядові організації відрізняються від державних установ і бізнесових організацій тим, що вони створюються не для отримання чи розподілу певних прибутків, вони мають бути офіційно зареєстровані, хоча організують свою діяльність самостійно. Згідно з підходів багатьох науковців основоположною характеристикою неурядових організацій є її спрямованість, а саме орієнтований на членів організації чи спрямований на соціум [10].

Серед загальної чисельності громадських організацій молодіжні та дитячі організації становлять 5%. Попри зростання кількості молодіжних і дитячих громадських організацій, чисельність дітей та молоді, які є їх членами, залишається досить низькою, що становить до 3% від загальної кількості молоді. Нині в Україні створюються всі умови для розвитку дитячих та молодіжних громадських організацій, які розглядаються як ефективний фактор соціалізації особистості дітей та молоді та є інститутом громадянського суспільства.

Слід відмітити, що теоретичні засади соціалізації особистості стали об'єктом дослідження із різних точок зору.

Педагогічна наука приділяє значну увагу колективу як одному із факторів соціалізації особистості в суспільстві. Об'єктивне висвітлення педагогічних поглядів щодо соціалізації

особистості в колективі розглядалося А.Макаренко, О.Залужним, І. Соколянским, Т.Лубенець, Я.Зеленкович (Чепіга) та інші.

У філософському контексті проблему соціалізації особистості досліджували Гілінський Я., Дригулієв С., Каган М., Москаленко В., Шепель В., у психологічному – Ананьєв Б., Божович Л., Ельконін Д., Немов Р., Смирнов М., Фельдштейн Д., Шубинський В., у соціологічному – Кон І., Харчев А., Осіпов Г.Щепанський Я., у педагогічному – Гордин Л., Дорошенко О., Касьяненко М., Мудрик А., Сухомлинський В. Розробку наукових основ соціалізації здійснювали також науковці Зверєва І., Капська А., Коваль Л., Лукашевич М., Міщик Л., Огородніков І., Сичов Ю., Слюсаренко В., Філонов Т., Харченко С., Хлебнік С., Щуркова Н. та інші.

Проблемі впливу середовища на формування особистості присвячені психолого-педагогічні дослідження науковців: Виготського Л., Шацького С., Лурія О., Леонтьєва А. та ін. Розвиток та діяльність неформальних молодіжних об'єднань вивчали Малютін М., Ольшанський Д., Лісовський В., Яковлев А., Штибіц Ф. та інші.

Як підтверджується у наукових соціально-педагогічних дослідженнях, соціалізація молоді відбувається у процесі оволодіння нормами та еталонами поведінки, які характерні для його оточення. Це оволодіння відбувається, як правило, на неусвідомленому рівні за допомогою засвоєння, некритичного сприйняття існуючих стереотипів. У своїй роботі Лукашевич М.П. зазначає, що механізм соціалізації функціонує в процесі взаємодії молодої людини з інститутами суспільства і різноманітними організаціями. У процесі цієї взаємодії у молодої людини відбувається здобуття відповідних знань і досвіду соціально-позитивної поведінки, а також досвіду її імітації; конфліктного чи безконфліктного запобігання виконання соціальних норм тощо [5, с.55].

Учені виділяють і класифікують як етапи соціалізації, так і її фактори, агенти, засоби та механізми. Так Мудрик А. В. пропонує наступну класифікацію: [7]

- складові процесу соціалізації: стихійна, відносно направлена, відносно соціально контрольована, самозмінювання людини;
- стадії соціалізації: дитинство, підлітки, молодість, зрілість, старість;
- фактори соціалізації: мегафактори, макрофактори, мезофактори, мікрофактори;
- агенти соціалізації – на різних вікових етапах склад агентів специфічний;
- засоби соціалізації – набір позитивних і негативних, формальних і неформальних санкцій впливу на особистість;
- механізми соціалізації: імпрінтинг, екзистенціальний вплив, наслідування, ідентифікація, рефлексія, традиційний, стилізований, інституальний, міжособистісний.

Особливе значення в соціалізації має спілкування однолітків, яке, на думку багатьох вчених є провідною діяльністю людини. Так, Кон І. С. зазначає, що "психологія спілкування у підлітковому віці будується на основі суперечливого переплетення двох потреб: відокремлення (приватизація) і афіліації, тобто потреби в належності, належності до якоїсь групи чи спільності" [4].

Групи однолітків - це об'єднання, у яке входять люди одного віку або з різницею у декілька років, які об'єднані системою відносин, з певними спільними цінностями або тимчасовими інтересами. Кон І.С. класифікує такі групи за наступними параметрами: соціально-психологічний статус; тип лідерства; просторова локалізація; ціннісна спрямованість; юридичний статус; місце у соціальній системі [4].

В групах однолітків соціалізація відбувається головним чином завдяки дії міжособистісного та стилізованого механізмів, а також традиційного, рефлексивного механізмів та екзистенціального впливу.

Сучасні соціально-економічні умови негативно спливають на взаємовідносин у сім'ї, тому діти та молодь здійснюють пошук комфортних для себе умов спілкування шляхом об'єднання. Саме тому групи однолітків стають одним з найважливіших мікрофакторів соціалізації особистості. На консолідацію однолітків також сприяють засоби масової комунікації, що робить їх більш однорідними за рівнем культурного розвитку.

Важливим поняттям у процесі соціалізації, що виділяють деякі науковці, є "зміст соціалізації". Зміст соціалізації – не тільки отримання соціальної та економічної самостійності, а і формування особистості. Це відбувається у процесі спілкування однієї соціальної групи з іншою, взаємному обміні досвідом [3].

Численні спостереження вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів фіксують у сучасних умовах циклічну зміну молодіжної активності та взаємопроникнення різних молодіжних культур.

Як визначає Мудрик А.В., неформальні групи впливають на соціалізацію дітей та молоді у залежності від їх складу, спрямованості, стилю лідерства, значущості для члена групи [7]. До соціалізаційних функцій групи однолітків належать: допомога своїм членам відокремитися в соціумі. статеворолевої поведінці; середовище самовизначення та джерело впливу на вибір шляхів реалізації; розвиток самосвідомість людини; арена самореалізації людини; визначальна роль у самоствердженні людини; стимул вдосконалення людини.

Крім неформальних груп однолітків, існують формальні групи, які складаються у організаціях різних типів. Організація (як соціальний інститут) - це об'єднання людей, створені з метою вирішення певних завдань та реалізації певних функцій. Розрізняють декілька видів організацій: виховні, релігійні, виробничі та інші. Соціалізація у цих організаціях відбувається відносно контрольована. Але разом з тим, в межах цих організацій можуть бути неформальні групи однолітків, вплив яких на соціалізацію своїх членів може відрізнятись.

У своїх дослідженнях Мудрик А.В. визначає організацію за основними ознаками: фіксоване членство, соціальна структура, система управління і координації, ієрархія ролевих позицій, розподіл функціональних обов'язків, ієрархія статусів, канали вертикальної та горизонтальної комунікації, нормативна регуляція поведінки членів організації, система соціального контролю.

Виходячи з того, що процес соціалізації впливає на виховання і становлення особистості необхідно підкреслити, що соціальне виховання є відносно соціально контрольованим процесом соціалізації, здійснюваний у спеціально створених виховних організаціях.

У різних типах виховних організацій різняться співвідношення окремих складових: організація соціального досвіду; освіта; індивідуальна допомога. Виховна ефективність загалом залежить від діалогу вихователів і вихованців та визначається тим які особистості беруть участь у цьому діалозі. Для вирішення завдань соціального виховання члени організацій залучаються для проведення спільного відпочинку, пізнавальним, розважальним програмам, проведення групових тренінгів та інші заходи.

Їх можна класифікувати за різними ознаками: направленості; віку; статі; принципу відокремлення; інтересам; захисту певних інтересів; захисту національно-культурного ідентичності; охороні природи; організації взаємодопомоги, вони завжди мають виховний характер.

Бажання стати членом організації є добровільним і обумовлено потребою у спілкуванні, самореалізації, самоствердженні. Якщо людина спочатку прийшла організацію, наприклад, за компанію, і потім їй сподобалось, і вона залишилася, то тоді ця організація стає референтною. У цьому випадку в організації між членами складається міжособистісні відносини, що сприяє вирішенню соціально-психологічних проблем, конфліктів.

Дитячі та молодіжні громадські організації за соціалізаційними функціями подібні громадським організаціям дорослих, але мають ряд особливостей і найголовніше мають обмеження за віком. Як правило членами організацій стають спершу діти та молодь, у яких розвинута товарицькість, а також ті, у кого підвищена соціальна активність. Молоді люди, які не змогли знайти себе у сім'ї, групах однолітків та виховних організаціях, також можуть стати членами дитячих та молодіжних організацій.

Узагальнюючи наукові дослідження з проблем діяльності дитячих та молодіжних громадських організацій, ми констатуємо, що діяльність цих організацій спрямована переважно на залучення до суспільно корисних справ молоді, впливає на формування соціальної активності та збереження природного середовища, забезпечення духовного, фізичного, інтелектуального розвитку підростаючого покоління, профілактику негативних явищ та інше. Участь у роботі громадських організацій є школою соціальної активності молоді людини.

Як зазначають науковці, у соціальному плані дитячі та молодіжні організації як соціально-педагогічна система виконують певні завдання, а саме [10]:

- забезпечують для підростаючого покоління входження у дорослий світ, можливість освоєння нових соціальних ролей;
- є певним джерелом інформації, коли у процесі міжособистісних стосунків і спільної діяльності діти та молоді люди отримують досвід соціальної взаємодії;
- сприяють участі до соціальних ініціатив та суспільно корисної діяльності в інтересах громади.

Отже громадські організації соціального спрямування, які пріоритетом своєї діяльності ставлять соціальну підтримку різних категорій населення, наприклад дітей та молоді, є повноцінними суб'єктами соціально-педагогічної роботи у суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Алексеевко Т. Ф. Технології соціально-педагогічної роботи в територіальній громаді / Т. Ф. Алексеевко // Соціальна педагогіка: теорія і практика. – 2004. – № 2. – С. 19–23.
2. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методологічні основи : монографія / Безпалько О. В. ; М-во освіти і науки України ; Ін-т проблем виховання Академії педагогічних наук. – К. : Наук. світ, 2006. – 363 с.
3. Добренев В.И., Кравченко А.И. Фундаментальная социология в 15 т. Т. 8. Социализация и образование. – М.: 2005. – 1040 с.
4. Кон И.С. Социология личности. – М., 1967. – 383 с.
5. Лукашевич М.П. Соціалізація. Виховні механізми і технології: Навч.-метод. посіб.– К.: ІЗМН, 1998. 112 с.
6. Молодь – громадські організації – громадянське суспільство : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 27-28 вересня 2001 р.) / [упор.: Я. Лепетун, О. Блажків, П. Грицак та ін.]. – К. : Міленіум, 2001. – 100 с.
7. Мудрик А.В. Социализация человека. учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений./ А.В.Мудрик – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательский центр "Академия", 2006. – 304 с.
8. Нормативно-правова база діяльності громадських молодіжних організацій : зб. / [упор.: В. П. Банах, С. В. Зелінський, А. Г. Зінченко та ін.; Український національний комітет молодіжних організацій]. – К. : Четверта хвиля, 2001. – 388 с.
9. Романова Н. Ф. Проблема соціалізації студентів у вищому навчальному закладі / Н. Ф. Романова // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – № 4. – С. 136–143.
10. Соціальна педагогіка: теорія і технології: Підручник / за ред. І.Д.Звереві – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.

Аннотация

Ю. В. Івженко *Общественные организации в социально-педагогическом пространстве*

В статье анализируются некоторые вопросы деятельности такого социального института как общественные организации. Определяется роль общественных организаций по развитию социальной активности студентов. Рассматриваются вопросы социализации молодежи. Автор считает, что общественные организации социальной направленности являются полноценными субъектами социальной работы в учебном заведении.

Ключевые слова: *неформальные объединения, общественные организации, социализация, развитие социальной активности*

Summary

Y. Ivgenko *Public Youth Organizations in Social Pedagogic Space.*

Some aspects of social institute activity as public youth organizations are analyzed. The role of public organizations as for social activity development is defined. The aspects of youth socializations are revealed. The author considers social public organizations to be full-scale subject of social and pedagogic activity within, the frames of educational institution.

Key Words: *informal union, public youth organizations, socialization, social activity development*